

O s w i a d c z e n i e

w sprawie tragicznej śmierci żołnierza 1 Wileńskiej Brygady
Armii Krajowej Stanisława Lendzina pseudonim "Zwierz"

16 lipca 1944 r.

Stanisław Lendzin mieszkał z matką na Zwierzyńcu, przy ulicy
Jasnej. Był wybitnym sportowcem, bokserem. Należał do Akademickie-
go Związku Sportowego USB. Zdobył wicemistrzostwo Polski w boksie,
w wadze lekkiej. Przeniósł się do RKS "Elektrit". W 1939 r. wyru-
szył na front w 6 pułku piechoty Legionów. Ranny w bitwie pod Ka-
łuszynem.

Po kampanii wrześniowej znalazł się w Wilnie. Po wkroczeniu
Litwinów wstąpił do litewskiego klubu sportowego. W 1940 r. został
mistrzem Litwy w swojej wadze w boksie. Nawiązał bliskie stosunki
ze sportowcami litewskimi z różnych dyscyplin. Za okupacji sowiec-
kiej był kierownikiem transportu w Zarządzie Miejskim Wilna. Po
wkroczeniu Niemców nadal działał w litewskich klubach sportowych.
Rozpił się, stał się awanturniczy. Znana szeroko jest awantura,
którą wywołał w Mażoji Kavine na ul. Wileńskiej, w obecności matki
Maryli Rodowicz i mgr. Adama Cwiklińskiego, sędziego bokserkiego,
który mi opowiadał o Lendzinie.

W tamtym czasie Lendzin popełnił kilka wykroczeń, które pole-
gały na tym, że wpadał nieoczekiwanie do melin spekulanckich, w
których handlowano złotem i walutą z okrzykiem "Rewizja" i wyma-
chując legitymacją klubu sportowego z gapą hitlerowską. Lendzin
udawał, że nie widzi, jak spekulanci wyrzucją w kąt walory i po-
zwalał im uciec, po czym zbierał porzucone wartości. Po paru ta-
kich operacjach pokrzywdzeni wnieśli skargę do policji litewskiej,
która Lendzina aresztowała, jednak znajomy Lendzina, korzykarz li-
tewski Katilius, funkcjonariusz Saugumy i Gestapo, spowodował ry-
chłe zwolnienie Lendzina. To szybkie zwolnienie Lendzina z aresztu
i jego zachowanie, gdyż nadal był ciągle pijany i agresywny, spo-
wodowało wydanie przez podziemie AK wyroku. Wykonanie wyroku nie
powiodło się: strzelano do Lendzina, ale kula małego kalibru prze-
biła mu tylko policzek.

Wtedy Lendzin zrozumiał powagę położenia i zaczął szukać re-
tunku u działaczy sportowych, związanych z podziemiem, m.in. u
Adama Ćwiklińskiego /1914-1987/, z którym omawiałem tę sprawę.
Działacze sportowi zdawali sobie sprawę, że Lendzin jest drobnym
eferzystą i szantażystą, ale że nie jest współpracownikiem Gestapo
ani Saugumy i uważali, że wyrok śmierci jest zbyt surowy, a zezna-
nia świadków podyktowane chęcią zemsty i porachunkami osobistymi.
W tej sytuacji postanowiono dać Lendzinowi szansę rehabilitacji.
Adam Ćwikliński doradził Lendzinowi pójść do partyzantki AK i za-
protegować go u plutonowego Jana Piątka, także boksera-amatora,
który pod pseudonimem "Czarny" był dowódcą plutonu miejskiego w
1 Wileńskiej Brygadzie AK "Juranda". Na przełomie ~~kwietnia~~ marca
i kwietnia Stanisław Lendzin został przyjęty do Brygady i otrzymał
pseudonim "Zwierz". Oczywiście meldunek o tym poszedł do Komendy
Okręgu Wileńskiego AK, a w Brygadzie był obserwowany. Jednak Len-
dzin był dobrym żołnierzem w 1 kompanii strzeleckiej, dodatkowo
pełnił obowiązki sanitariusza i brał udział we wszystkich walkach
1 Brygady, w tym także w operacji wileńskiej AK i w bitwie z Niem-
cami pod Krawczunami 13 lipca 1944 r. Mogę stwierdzić, że zrehabili-
tował się i odkupił swoje poprzednie wykroczenia kryminalne..

Po wkroczeniu Brygady do Wilna 14 lipca 1944 r. dostał prze-
pustkę w celu odwiedzenia starej matki. Z przepustki wracał 16 lip-
ca. Przyłączył się do kolumny sformowanej z mieszkańców Wilna, któ-
rzy maszerowali za batalionem dzielnicy kalwaryjskiej. Nie docho-
dząc do Markuś został rozpoznany przez swoich osobistych wrogów z
siatki zwierzynieckiej AK, którzy podburzyli tłum i dokonali samo-
sądu: według wiarygodnych świadków Lendzina zastrzelił z zemsty ze
osobiste porachunki oficer z 6 ppLeg. Było to morderstwo, popełnio-
ne przez ludzi nieuprawnionych do wymierzania sprawiedliwości w
imieniu konspiracji. Opowiadanie o egzekucji Lendzina, zamieszczo-
ne w Przekazie Wileńskim 1992, jest czystą fantazją. Morderstwo to
pozostało bezkarne w ówczesnych warunkach. Te warunki wykluczały
też możliwość przeprowadzenia postępowania quasi-sądowego. Zwłoki
Lendzina matka pochowała na cmentarzu wojskowym na Rossie przy ser-
cu marszałka Józefa Piłsudskiego.

Stanisław Lendzin zrehabilitował swoją służbę w 1 Wileńskiej
Brygadzie AK swoją kryminalną, lub zbliżoną do kryminalnej, przesz-
łość. Zdrajcą Narodu Polskiego nie był. Zarzutem pod jego adresem
brak konkretnego uzasadnienia. Partyzanci 1 Wileńskiej Brygady AK
traktowali go jak sprawdzonego w bojach towarzysza broni.

20.02.1994.

Komendant 1 Wileńskiej
Brygady Armii Krajowej
Dr Roman Korab-Zebryk